

Yazılım Gündemi - 2020/14

6-12 Nisan 2020

Eren Hatırnaz

13 Nisan 2020

İçindekiler

1	Qt, 2020 yılı için bir yol haritası yayınladı fakat söylenmeyenler olabilir	2
2	Firefox 75.0 ile gelen yeni özellikler	4
2.1	Tembel resim yükleme (lazy-loading)	4
2.2	Konsolda çoklu-satır modu ve anında sonuç görme	6
2.3	CSS için min(), max(), clamp() fonksiyonları	6
3	IntelliJ IDEA 2020.1 sürümü yayınlandı	7
3.1	Light Edit Mode	8
4	Google SRE yeni kitap tanıttı: "Building Secure and Reliable Systems"	10
5	Visual Studio Code Mart 2020 (1.44) sürümü yayınlandı	11
6	Yaklaşan Etkinlik: "Açık Seminerler (Türkiye Açık Kaynak Topluluğu)"	11
7	Diğer Haberler	12
8	Lisans	13

```
#include <teknoseyir.h>
int main(int argc, char *argv[]) {
    printf("Yazılım Gündemi - 2020/14");
    printf("        6-12 Nisan 2020        ");
    // TODO: Sonraki gündem fonksiyonu eklenecek.
}
```

[< Önceki Gündem](#) | [6-12 Nisan 2020](#) | [Sonraki Gündem](#) >
[TeknoSeyir'de Oku](#)

1 Qt, 2020 yılı için bir yol haritası yayınladı fakat söylenmeyenler olabilir

C++ dünyasının popüler platformlar-arası (cross-platform) uygulama geliştirme framework'lerinden biri olan Qt, bu hafta içerisinde 2020 yılı yol haritasını yayınladı fakat KDE projesinin açık e-posta listesindeki bazı ifadeler 2020 yılı planının söylenmeyen bazı kısımlarını açığa çıkardı. Öncelikle Qt'nin blog yazısı ile birlikte duyurduğu yol haritasına bakalım.

- Qt Design Studio 1.5 sürümü Mayıs ayı içerisinde yayınlanacak.
 - Bu sürümde 2 boyutlu ve 3 boyutlu tasarımla ilgili iyileştirmeler yapılmış, bu konularda çalışmaya devam edeceklermiş.
 - Annotations desteği: Uygulamanın tasarımı ve geliştirilmesi devam ederken sadece geliştiricilerin görebileceği notlar bırakabileceğiz. Bir nevi tasarım ekranındaki yorum satırları diyebiliriz.
 - Adobe XD vb. diğer araçlar için destek çalışmaları devam ediyormuş.
- Qt Creator aracına C++20 desteği ekleniyor.
 - Python ve QML desteklerini iyileştirmek için çalışmalar devam ediyor.
- CMake 3.17 desteği gelecek.
- Qt 5.15 ile birlikte yeni bir Qt for Microcontrollers sürümü de gelecek ve tam QML desteği sağlayacak. Qt for MCUs için araçlar üzerinde çalışılıyor. Qt Design Studio yazılımına MCU desteği gelecek.

- Qt 1.15 sürümü Mayıs ayının sün günlerinde yayınlanacak. Ticari kullanım lisansı olanlar için LTS (Long-term support/Uzun-dönemli destek) olacak fakat açık kaynak kullanıcılar için normal bir sürüm olarak gelecek.
 - Qt Quick 3D desteğiyle gelecek.
 - Metal ve Vulkan gibi grafik API'lerini kullanabilmek için yeni Rendering Hardware Interface gelecek.
- Qt'nin bir sonraki büyük sürümü Qt 6.0'ın bu yılın sonunda yayınlanması planlanıyor.
- Qt'nin araç setindeki yazılımlara Qt Marketplace entegrasyonu eklemek için çalışmalar devam ediyor.

Diğer detayları okumak isterseniz Qt firmasının blog sitesindeki [şu yazıya](#) bakabilirsiniz. [Alternatif](#)

Şimdi gelelim asıl meseleye. Bu yılın ilk yazılım gündemi yazılarının birinde (bkz: [Yazılım Gündemi - 2020/05](#)), Qt'nin 2020 yılına değişikliklerle girdiğini ve bunlar arasında da LTS sürümlerinin sadece ücretli lisans kullanıcılarına sunulacağı vardı. Fakat Qt firmasının yukarıdaki yol haritasının yayınlandığı gün, KDE projesinin e-posta listesinden tüm KDE topluluğuna "*Qt, Open Source and corona*" başlıklı bir e-posta da gönderildi. E-posta'da Qt ve KDE projeleri arasındaki bir takım tarihsel bilgilerden sonra geçtiğimiz hafta Qt firmasının KDE takımlarıyla ile iletişime geçerek, "koronavirüs salgınının yol açacağı ekonomik sorunlar yüzünden yeni yayınlanacak tüm Qt sürümlerinin 12 ay süresince sadece ücretli lisans sahiplerine sunmayı" düşündüklerini iddia eden ifadeler yer aldı. Bunun üzerine 9 Nisan tarihinde [bir yazı daha yayımlayarak](#) ilgili bilgilerin, "Qt firmasının plan ve görüşlerini yansıtmadığını" söylediler. Konu tabii ki [Reddit](#) gibi platformlarda tartışmalara yol açtı.

C++ ve Qt ekosistemine uzak birisi olarak bu haberi doğru yorumlamayabilirim. O yüzden aramızdaki bu alanlarda çalışmış kişilerden görüşlerini yorumlar bölümünde belirtmelerini rica ediyorum. Qt'nin gerçekten böyle bir karar verip vermediği ilerleyen haftalarda ortaya çıkacak fakat böyle bir kararın açık kaynak topluluklarına bölünmelere yol açacağı ortada. Umarım Qt firması kararlarını tekrar gözden geçirir.

2 Firefox 75.0 ile gelen yeni özellikler

Mozilla tarafından geliştirilen Firefox tarayıcısının 75.0 numaralı sürümü bu hafta içerisinde yayınlandı. Peki bu yeni sürümle birlikte biz geliştiricileri ilgilendiren neler var? Gelin birkaç tanesini birlikte inceleyelim.

2.1 Tembel resim yükleme (lazy-loading)

Geçtiğimiz yazılım gündemi yazılarından birinde (bkz: [Yazılım Gündemi - 2020/07](#)) bu özelliğin W3C tarafından onaylanmış bir internet standardı olduğunu duyurmuştum. İşte o özellik bu hafta Firefox'a da geldi. O yazıyı okumayanlar için kısaca özetlemek gerekirse: artık aşağıdaki gibi etiketlenmiş bir görsel sayfa açıldığında hemen yüklenmeyecek, sadece ekranda görünür olduğunda yüklenecek.

HTML

```
1 
```

Bu sayede web sayfalarımız hem bize hem de kullanıcılara gereksiz trafik yükü oluşturmayacak.

Bu özelliği destekleyen tarayıcılar ise şu şekilde:

Browser compatibility

Update compatibility data on GitHub

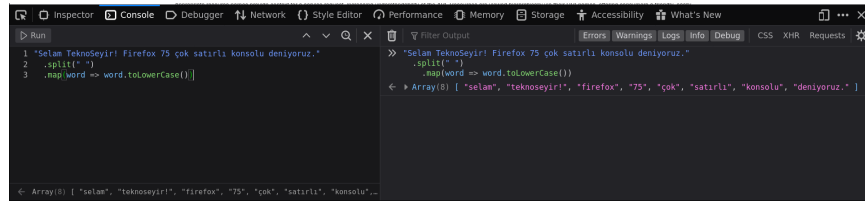
	🖥️						📱					
	Chrome	Edge	Firefox	Internet Explorer	Opera	Safari	Android webview	Chrome for Android	Firefox for Android	Opera for Android	Safari on iOS	Samsung Internet
img	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
align	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
alt	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
border	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
crossorigin	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
decoding	Yes	≤79	63	No	Yes	11.1	Yes	Yes	63	Yes	11.3	Yes
height	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
hspace	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
intrinsicsize	71	≤79	?	No	58	No	No	71	?	50	No	No
ismap	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
loading	76	79	75	No	63	No *	No	76	No *	54	No *	No
longdesc	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
name	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
onerror	Yes	≤79	51	?	Yes	Yes	Yes	Yes	51	Yes	Yes	Yes
referrerpolicy	51	79	50	No	38	11.1	51	51	50	41	No	7.2
sizes	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
src	Yes	12	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes

Şekil 1: Kaynak: Mozilla Developer Network - https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/HTML/Element/img#Browser_compatibility

Lazy loading özelliği hakkında daha fazla bilgi almak için [buraya](#) tıklayabilirsiniz.

2.2 Konsolda çoklu-satır modu ve anında sonuç görme

JavaScript ile web geliştirme yapanlarımızın adeta eli ayağı gibi olan Developer Tools aracının Console kısmında artık çok-satırlı kod yazıp çalıştırabileceğiz. Bu özelliği açmak için Console sekmesindeyken **CTRL+B** tuşlarına basmanız yeterli.


```
1 "Selan TeknoSeyiri! Firefox 75 çok satırlı konsolu deniyoruz."
2 .split(" ")
3 .map(word => word.toLowerCase())

Array(8) ["selan", "teknoseyiri!", "firefox", "75", "çok", "satırlı", "konsolu", "deniyoruz..."]
```

Çoklu satır modu açıldığında kodlarımızı yazdığımız yerin yanına bir panel daha açılacak. Bu panel kodlarımızı çalıştırdıktan sonra sonuçlarımızı göreceğiniz ekran. Artık çoklu satır modunda olduğunuz için **ENTER** ile kodlarımızı çalıştıramayacaksınız, bunun yerine **CTRL+ENTER** kullanmanız gerekiyor. Ayrıca burada yazdığımız kodları bir dosyaya kaydetmek istiyorsanız da **CTRL+S** tuş kombinasyonlarını kullanabilirsiniz. Çok-satır modu hakkında daha fazla bilgi için [buraya](#) tıklayabilirsiniz.

Yukarıdaki ekran görüntüsünün en altında bir de **Array(8)** ile başlayan bir satır görüyorsunuz. O ise bu sürümle birlikte gelen "*Instant Evaluation*" özelliği. Biz kodumuzu yazdıkça orası anlık olarak güncelleniyor ve yazdığımız kodun sonucunu bize ön-izleme olarak sunuyor. Gayet güzel ve faydalı bir özellik.

2.3 CSS için min(), max(), clamp() fonksiyonları

Bu fonksiyonlar ile artık css tarafında bazı hesaplamalar yapabileceğiz. Şöyle ki:

- **min()**: Bir ya da daha fazla değer alır ve bunlar içerisinde **en küçük** olanı döndürür.
- **max()**: Bir ya da daha fazla değer alır ve bunlar içerisinde **en büyük** olanı döndürür.

- **clamp()**: minimum, tercih edilen ve maximum olmak üzere üç değer alır. Eğer hesaplanan değer minimum'dan küçükse minimum; maximum'dan büyükse maximum değer geçerli olur. Eğer hesaplanan değer ikisinin arasındaysa tercih edilen değer geçerli olur.

Tahmin edebileceğiniz gibi bu fonksiyonların hepsi responsive tasarım için düşünölmüş ve eklenmiş özellikler. Böylece web sitelerimizin tasarımlarında daha özel hesaplamalar yapabileceğiz. Fonksiyonlar hakkında detaylar ve tarayıcı uyumluluğu listesi için her fonksiyonun kendi bağlantısına tıklayabilirsiniz.

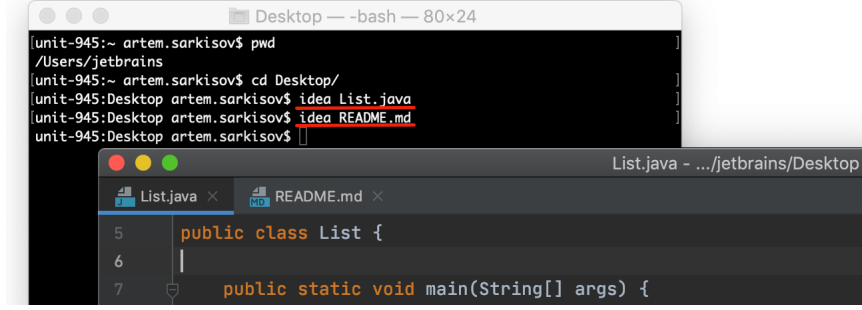
Firefox'un bu sürümüyle birlikte gelen diğer özellikler için konu başlığına eklediğim bağlantıya tıklayabilirsiniz.

3 IntelliJ IDEA 2020.1 sürümü yayınlandı

JetBrains tarafından geliştirilen ve topluluk için ücretsiz sürümü de bulunan, Java için geliştirme ortamı (IDE) olan IntelliJ IDEA'nın 2020 yılındaki ilk sürümü olan 2020.1, bu hafta içerisinde yayınlandı. Bu sürümle birlikte gelen birkaç özellik şu şekilde:

- Java 14 desteği,
- Artık JDK'yı direkt IDE'nin içerisinde indirip kullanabileceksiniz,
- LightEdit Modu (detaylar aşağıda),
- Zen Modu: Distraction Free Mode (Sıfır dikkat dağılımlığı modu) ve tam ekran modunu bir araya getiren, odaklı bir şekilde kod yazmayı vaad eden bir mod.
- Varsayılan yazı tipi [JetBrains Mono](#) olarak değiştirildi,

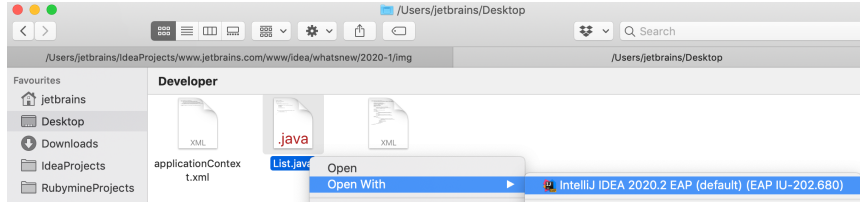
3.1 Light Edit Mode


```
unit-945:~ artem.sarkisov$ pwd
/Users/jetbrains
unit-945:~ artem.sarkisov$ cd Desktop/
unit-945:Desktop artem.sarkisov$ idea List.java
unit-945:Desktop artem.sarkisov$ idea README.md
unit-945:Desktop artem.sarkisov$
```

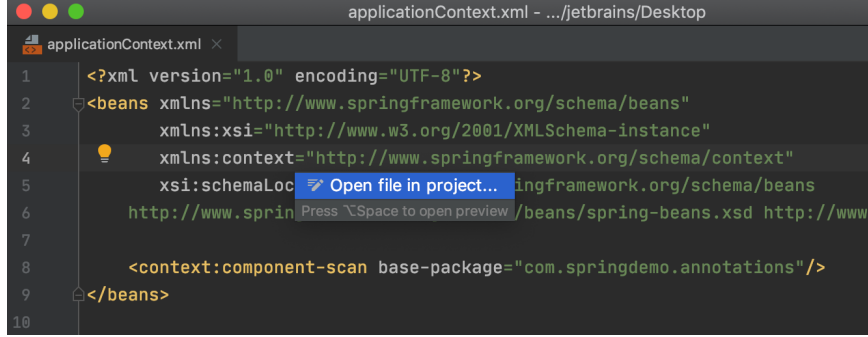
```
5 public class List {
6
7     public static void main(String[] args) {
```

Yazılım Gündemi yazılarını düzenli olarak takip edenler böyle bir özelliğin geleceğinden haberdardı :) (bkz: [Yazılım Gündemi - 2020/04](#)) Haberdar olmayan yeni takipçiler için açıklayalım: JetBrains'in IDE'lerini en az bir kez kullanmışsanız biliyorsunuzdur ki, IDE'nin açılması ve projeye ilgili cache'leme işlemlerinin yapılması çok uzun sürüyordu. Artık terminal'den sadece dosya ismiyle IntelliJ IDEA'yı çağırdığınızda IDE Light Edit modunda açılıyor ve gelişmiş bir metin editörü gibi davranarak sadece o dosyayı açıyor. Proje'nin geri alanını yüklemiyor.

Şekil 2: Light Edit modunu terminal ekranından açmak zorunda değilsiniz. Sağ tık menüsünden "Birlikte Aç" ile de açabilirsiniz.

Yalnız bir istisna var: Eğer açmak istediğiniz dosyanın bağlı olduğu proje zaten normal modda IntelliJ IDEA üzerinde açıkca, LightEdit modu açılmaz, var olan proje penceresine yeni bir sekme olarak gelir.

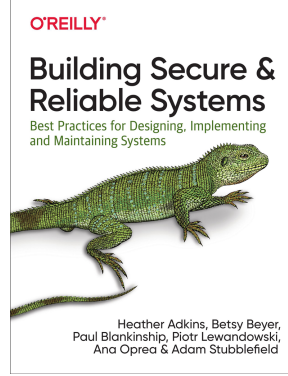
```
1 <?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
2 <beans xmlns="http://www.springframework.org/schema/beans"
3       xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
4       xmlns:context="http://www.springframework.org/schema/context"
5       xsi:schemaLoc="http://www.springframework.org/schema/beans
6                   http://www.springframework.org/schema/context"
7
8       <context:component-scan base-package="com.springdemo.annotations"/>
9 </beans>
```

Şekil 3: Tekrar normal proje moduna geçmek için File menüsü içerisinde ya da **ALT+ENTER** ile açılan menüden "Open File in Project" seçeneğini seçebilirsiniz.

IntelliJ IDEA'nın bu sürümüyle birlikte gelen diğer özellikler için aşağıdaki videoyu izleyebilir ya da konu başlığına eklediğim bağlantıya tıklayabilirsiniz. Aynı şekilde Light Edit modunun detayları için de alt konu başlığına tıklayabilirsiniz.

- [Konuyla ilgili YouTube videosu](#)

4 Google SRE yeni kitap tanıttı: "Building Secure and Reliable Systems"

Google'nın Site Reliability Engineering (SRE) projesi kapsamında çıkan 3.kitabı raflarda ve [çevrim içi mağazalarda](#) yerini aldı. Google kitabı dijital kopyasını çeşitli formatlarda kendi sitesi üzerinden de dağıtıyor.

- PDF formatında indirmek için: <https://landing.google.com/sre/static/pdf/SRS.pdf>
- EPUB formatında indirmek için: <https://landing.google.com/sre/static/pdf/srs-epub.epub>
- Mobi formatında indirmek için: <https://landing.google.com/sre/static/pdf/srs-mobi.mobi>

5 Visual Studio Code Mart 2020 (1.44) sürümü yayınlandı

Visual Studio Code

March Update [1.44] - Released

- Timeline view shows Git history
- Improved Quick Open for smoother file and folder navigation
- Quickly see what is in Extension Packs
- Undo stack persisted for closed files
- Accessibility improvements
- Settings Sync preview now shares user snippets and UI state
- Open pull requests directly in a development container
- Remote development support for containers in Kubernetes clusters

6 Yaklaşan Etkinlik: "Açık Seminerler (Türkiye Açık Kaynak Topluluğu)"

ACIKSEMINER
Açık Kaynak Seminer Programı

14 NİSAN - 12 HAZİRAN
HER GÜN;
14:00 - 17:00 İKİ OTURUM
**TEKNİK KONULAR
DEĞERLİ UZMANLAR**

Kayıt için;
www.acikseminer.com

*Herkes için Açık Kaynak!
Gelişim için Açık Seminer.*

<> Türkiye Açık Kaynak Platformu <> | Turkey Open Source Platform

8 HAFTALIK ÇEVİRİMİÇİ SEMİNERLER

DevOps - Sanallaştırma | Mikro Servisler
Açık Kaynak

Türkçe Doğal Dil İşleme

Veri Bilimi

Yapay Zeka

PostgreSQL

Pardus

7 Diğer Haberler

- Google ve Apple, Covid-19 takibi için işbirliği yapmaya karar verdi. [Alternatif](#)
- ABD’de Covid-19 yüzünden COBOL programcıları göreve çağırıldı.
 - IBM, ücretsiz COBOL eğitimi vermeyi teklif ediyor.
- Git 15 yaşında! Geliştirici takımından biriyle röportaj yazısı.
- Docker, Compose aracını geliştirmek için yeni bir açık topluluk oluşturdu: [Compose Specification](#). [GitHub Organizasyon Sayfası](#)
- Linux Vakfı, güvenlik odaklı kernel olan SeL4’e destek oluyor.
- [Mapzen](#) açık kaynaklı haritalama projesi artık Linux Vakfı altındaki [Urban Computing Foundation](#) projesi oldu.
- Amazon Elastic Container Service, artık Amazon EFS dosya sistemlerini destekliyor.
- [Sandboxie](#) yıllar sonra açık kaynak oldu.
- WebStorm 2020.1 sürümü yayınlandı.
- NodeJS iki dalda yeni sürüm yayınladı:
 - [Node v12.16.2 \(LTS\)](#)
 - [Node v10.20.1 \(LTS\)](#)
- Go programlama dilinin 1.41.2 ve 1.13.10 sürümleri yayınlandı.
- Crystal programlama dilinin 0.34.0 sürümü yayınlandı.
- Cue programlama dilinin v0.1.0 sürümü yayınlandı.
- ASP.NET Core için [Ext.NET 7.0 Preview](#) yayınlandı.
- Kubernetes IDE’si Lens, v3.2.0 sürümünü yayınladı.
- Apache Flink, Stateful Functions 2.0 sürümünü yayınladı.
- CheerpJ 2.1 sürümü yayınlandı.
- Spring Graal Native 0.6.0 sürümü yayınlandı.
- Horray 2.0.0 sürümü yayınlandı.
- PyOxidizer 0.7 sürümü yayınlandı.

8 Lisans

Yazılım Gündemi - 2020/14 yazısı Eren Hatırnaz tarafından Creative Commons Atıf-GayriTicari-AynıLisanslaPaylaş 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC-SA 4.0) ile lisanslanmıştır.